

TA'LIMDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISH

Raxmatullayeva Nazokat*Tal'lim menejmenti 1-bosqich**magistratura talabasi Oriental universiteti*

Annotatsiya: Hozirgi kunda ta'lim sohasida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, dunyoning turli burchaklarida ta'lim tizimini yangilash va yaxshilash uchun eng muhim yo'nalishlardan biriga aylangan. Innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali, interaktiv, va studentga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga imkon yaratadi. Bu texnologiyalar ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olish samaradorligini kuchaytirish, hamda yangi pedagogik uslublarni qo'llash imkoniyatlarini taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Innovatsion texnologiyalar, ta'limda texnologiya, interaktiv ta'lim, masofaviy ta'lim, sun'iy intellekt, raqamli savodxonlik, pedagogik jarayon, virtual haqiqat (vr), kengaytirilgan haqiqat (ar), shaxsiylashtirilgan ta'lim, o'qituvchi tayyorlash, ta'lim resurslari, axborot texnologiyalari, ta'lim platformalari, ta'lim sifatini oshirish, ta'limda avtomatlashtirish, ta'limda innovatsion uslublari, ta'lim tizimi, raqamli ta'lim vositalari;

Abstract: Nowadays, the introduction of innovative technologies in the field of education has become one of the most important directions for updating and improving the education system in different parts of the world. Innovative technologies make it possible to organize the educational process in an effective, interactive and student-oriented way. These technologies provide opportunities to improve the quality of education, increase the efficiency of students' learning, and use new pedagogical methods.

Keywords: Innovative technologies, technology in education, interactive education, distance education, artificial intelligence, digital literacy, pedagogical process, virtual reality (vr), augmented reality (ar), personalized education, teacher training, educational resources, information technologies, educational platforms, improving the quality of education, automation in education, innovative methods in education, educational system, digital educational tools;

Аннотация: В настоящее время внедрение инновационных технологий в сфере образования стало одним из важнейших направлений обновления и совершенствования системы образования в разных уголках мира. Инновационные технологии позволяют организовать учебный процесс эффективно, интерактивно и ориентированно на учащихся. Эти технологии дают возможности улучшить качество образования, повысить эффективность обучения студентов, использовать новые педагогические методы.

Ключевые слова: Инновационные технологии, технологии в образовании, интерактивное образование, дистанционное образование, искусственный интеллект, цифровая грамотность, педагогический процесс, виртуальная реальность (VR), дополненная реальность (AR), персонализированное образование, подготовка учителей, образовательные ресурсы, информационные технологии, образовательные

платформы. , повышение качества образования, автоматизация образования, инновационные методы образования, система образования, цифровые образовательные инструменты;

Innovatsion texnologiyalar nima?

Innovatsion texnologiyalar - bu ta'lim tizimiga kiritilgan yangi va ilg'or texnologiyalar bo'lib, ular o'quvchilarga yanada interaktiv va samarali ta'lim berishga imkon yaratadi. Bunga kompyuterlar, internet, ta'lim uchun mo'ljallangan dasturlar, virtual haqiqat, robototexnika, sun'iy intellekt va boshqa zamonaviy texnologiyalar kiradi. Innovatsion texnologiyalar, ayniqsa, masofaviy ta'limda, o'quvchilarning har qanday joydan va vaqtdan ta'lim olishlariga imkon beradi.

Innovatsion texnologiyalarni ta'limga joriy qilishning afzalliklari

Interaktivlik: Texnologiyalar o'quvchilarni passiv tinglovchilar emas, balki faol ishtirokchilar qilishga yordam beradi. Misol uchun, interaktiv ta'lim platformalari orqali talabalar mavzularni o'z vaqtida va chuqur o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim: Sun'iy intellekt (SI) va ma'lumotlar tahlili yordamida har bir talabaning o'ziga xos ehtiyojlari va o'rganish uslublariga mos keladigan shaxsiy o'quv rejalarini yaratish mumkin. Bu, o'z navbatida, har bir o'quvchining o'z maksimal potensialini ro'yobga chiqarish imkoniyatini yaratadi.

Axborot va resurslarga keng kirish: Innovatsion texnologiyalar yordamida talabalarga butun dunyodagi bilimlarga tezkor kirish imkoniyatlari taqdim etiladi. Internet, onlayn kutubxonalar, ilmiy maqolalar va ta'lim resurslari o'quvchilarga kerakli materiallarga osonlik bilan erishish imkonini beradi.

Masofaviy ta'lim: Internet texnologiyalari masofaviy ta'limni rivojlantirishga katta hissa qo'shmoqda. Bu, ayniqsa, pandemiya davrida muhim ahamiyat kasb etdi. Talabalar o'z uylaridan chiqmasdan ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishdi. Bu holat, kelajakda ta'limning yangi shakllarini yaratishda ham o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Pedagogik jarayonni avtomatlashtirish: Sun'iy intellekt va o'rganish dasturlari pedagogik jarayonlarni avtomatlashtirish va optimallashtirishga yordam beradi. Ular darslarni rejalashtirish, imtihonlarni tekshirish, o'quvchilarning natijalarini tahlil qilish kabi vazifalarni osonlashtiradi, bu esa o'qituvchilarga o'z vaqtini samarali boshqarish imkonini beradi.

Fransuz faylasufi Volter: “Ko‘p tillarni bilish – bir qulfni ochadigan ko‘p kalitlarga ega bo‘lish demakdir”, – degan edi. Darhaqiqat, bugungi zamonda bir necha tillarni bilish shaxs kamolotining asosini tashkil qiladi. Kishilar shaxsiy rivojlanish, ish yoki ta'lim taqozosi, ijtimoiy aloqalar, madaniyat, sayohat, migratsiya va kasbiy ehtiyojlar kabi turli sabablar bilan biror chet tilini o'zlashtirishga harakat qiladilar. Tilni o'rganuvchi qanchalik qisqa muddatda o'rganishni xohlasa, o'rgatuvchi ham tilni qisqa fursatda tez va samarali o'rgatishni xohlaydi. Ana shu manfaatlar to'qnashgan joyda ta'lim texnologiyalari yuzaga chiqadi. Texnologiyalar doim rivojlanib borish xarakteriga ega. XXI asrda ta'lim

texnologiyalari tom ma'noda axborot, internet va kompyuter texnikasi bilan uyg'unlikda rivojlanib bormoqda.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari individual yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi. Rus tilini chet tili sifatida o'rgatish raqamli vositalar, jumladan onlayn platformalar, sun'iy intellekt va virtual reallikdan foydalanish orqali yanada interaktiv va qulay bo'lib bormoqda. Ushbu maqola rus tilini o'rgatishda qo'llanilayotgan zamonaviy usullar va texnologiyalar: onlayn platformalar, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, virtual reallik, geymifikatsiya, videodars, vebinar, korpus texnologiyalari, matn tahlili, elektron manbalar va audiomanbalarni tahlil qilishga bag'ishlangan.

Onlayn platformalar va mobil ilovalar. "Yandex.Uchebnik", "Rossiya elektron maktabi" va "Quizlet" kabi onlayn platformalardan o'quvchi-talabalar grammatika, leksika va orfografiyani o'rganishga yordam beradigan interaktiv topshiriqlarni topishlari mumkin. Xususan, "Quizlet" lug'at boyligini shakllantirishda muhim hisoblanadi. [1]

"Duolingo" va "LingQ" kabi mobil ilovalar ham mavjud bo'lib, ularda mashqlar o'yin elementlari bilan uyg'unlashtirilgan, shuning uchun ushbu mobil ilovalar rus tilini qulay shaklda o'rganish imkonini keng.

Yana shunday onlayn platforma va mobil ilovalar mavjudki, ulardan faqat o'qituvchining harakati bilangina foydalanish mumkin. Masalan, "Wordwall" ana shunday platformalardan biridir.

Yuqorida sanab o'tilgan onlayn platforma va mobil ilovalar mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirishda ham asosiy vosita bo'la oladi.

Sun'iy intellekt (SI). Sun'iy intellekt ta'lim jarayonlariga faol tatbiq etilmoqda. Masalan, matnni tahlil qilish tizimlari imlo va uslubiy xatolarni topib, incho va yozma ishlarni avtomatik tekshirishi mumkin. O'quvchi-talabaning yutuqlarini tahlil qilishga asoslangan individual o'quv dasturlari ularning kuchsiz tomonlariga e'tibor qaratishga yordam beradi. Sun'iy intellektga asoslangan yozma va og'zaki savol-javob chatlari rus tilini o'rganishda gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

Yozma nutq sifatini oshirishga yordam beradigan zamonaviy vositalar sifatida "Grammarly" "LanguageTool" va "Yandex.Speller" kabi tizimlarini ham sanash mumkin. Ularning har biri yozuvchilar, talabalar, olimlar va boshqa foydalanuvchilar uchun qulay xususiyatlarga ega. Bular o'z navbatida til bilimlarini oshirishda SI imkoniyatlarini namoyon etadi.

Virtual reallik (haqiqat – VR). Virtual reallik texnologiyalari ta'limda yangi ufqlarni ochadi. Masalan, VR ko'zoynaklari yordamida talabalar rus madaniyati bilan bog'liq tarixiy joylarga "tashrif buyurishi" yoki til muhitiga tushishi mumkin. VR texnologiyalar tilni madaniyat bilan bog'lab o'rganish uchun qulay vosita bo'la oladi.

"VR Flashcards" yangi so'zlarni o'rganishni yanada jozibali va qiziqarli qiladi. Tajribalar bunday texnologiyalar materialni chuqurroq o'zlashtirishga yordam berishini ta'kidlaydi. [1]

Geymifikatsiya. Geymifikatsiya har qanday ta'limni, jumladan, til ta'limini rag'batlantirishga undaydi. Ballar, reytinglar va virtual mukofotlar kabi o'yin

mexanizmlaridan foydalanish odatiy topshiriqlarni qiziqarli jarayonga aylantiradi. Masalan, "Kahoot!" platformasi o'quv materiallari asosida viktorinalar va musobaqa o'yinlari yaratishga imkon beradi. [4] Geymifikatsiya jamoa bilan ishlash va sog'lom raqobat ko'nikmasini rivojlantirishga yordam beradi.

Videodarslar va vebinarlar. Pandemiya davrida videodarslar va vebinarlar formati ayniqsa ommalashdi. "Zoom", "Microsoft Teams" va "You Tube" kabi platformalar istalgan joydan darslarga kirish imkonini beradigan interaktiv mashg'ulotlar o'tkazishni qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilar multimediyaga materiallaridan foydalanib, rus tili qoidalarini tushuntirishni yanada ko'rkam qilishlari mumkin. Ushbu format ta'limda moslashuvchanlikni ham ta'minlaydi.

Korpus texnologiyalari va matn tahlili. Milliy rus tili korpusi kabi korpus texnologiyalari o'qituvchilar va o'quvchi-talabalar uchun so'zlarni, iboralarni real ishlatilish misollarini tahlil qilishga yordam beradi. [3] Bu, ayniqsa, sintaksis, uslub va so'zlarning kontekstual ma'nosini o'rganishda foydalidir. Korpus texnologiyalaridan foydalanish aniqroq va kontekstual topshiriqlar yaratish jarayonida qo'llaniladi.

Elektron kitoblar va audiomanbalar

Elektron kitoblar va audiokitoblar o'qish va tinglash uchun keng matn tanlovini yaratadi. "Bookmate" [2] yoki "Storytel" kabi maxsus dasturlar adabiyot orqali tilni o'rganishga mo'ljallangan. Lug'at va tarjima funksiyalari esa murakkab matnlarni tushunishni osonlashtiradi. Ushbu manbalar tinglash va o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun samarali vositadir.

Yangi texnologiyalar bir qator afzalliklariga ega bo'lib, ularni quyidagilar bilan izohlash mumkin: rus tilini o'rgatishda innovatsion texnologiyalarning xilma-xilligini anglatadi; ta'limni talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirishadi;

interaktiv formatlar orqali o'quvchi-talabaning tilni o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshiradi; geografik joylashuvidan qat'i nazar sifatli ta'lim resurslaridan foydalanishni kafolatlaydi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy qilishdagi qiyinchiliklar

Texnologik resurslarning yetarli emasligi: Ba'zi maktablar va ta'lim muassasalari zarur texnologik vositalar bilan ta'minlanmagan. Bu muammo rivojlanayotgan hududlarda yanada dolzarb bo'lishi mumkin.

O'qituvchilarning tayyorlanishi: Innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'qituvchilarni maxsus tayyorlash zarur. O'qituvchilar yangi texnologiyalarga moslashishi va ulardan ta'lim jarayonida foydalanishni o'rganishi kerak.

O'quvchilarni raqamli savodxonlikka o'rgatish: Raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'quvchilarni raqamli savodxonlikka o'rgatish juda muhim. Bu, ayniqsa, yosh avlodning texnologiyalardan to'g'ri foydalanishiga imkon yaratadi.

Internetga kirish imkoniyatlari: Ba'zi hududlarda internetga kirish imkoniyatlari cheklangan, bu esa masofaviy ta'limni rivojlantirishda jiddiy to'siqlar yaratadi.

Kelajakda innovatsion texnologiyalar

Innovatsion texnologiyalar kelajakda ta'lim sohasida yanada muhim rol o'ynaydi. Masalan, virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR) yordamida o'quvchilar tasavvur qilolmaydigan tajribalarni boshdan kechirishlari mumkin. Bunda ular tarixiy voqealarni yoki ilmiy tajribalarni interaktiv tarzda o'rganishlari mumkin. Sun'iy intellekt, o'z navbatida, ta'lim jarayonini yanada avtomatlashtirishi va individualizatsiya qilishni yanada rivojlantirishi mumkin.

Xulosa

Ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy qilish, albatta, murakkab vazifa, lekin bu jarayonning afzalliklari nihoyatda katta. Texnologiyalarni samarali qo'llash ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali va interaktiv qilish, shuningdek, yangi pedagogik uslublarni yaratishga yordam beradi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun texnologik infratuzilmani rivojlantirish, o'qituvchilarni tayyorlash va o'quvchilarning raqamli savodxonligini oshirish kabi muhim masalalarga e'tibor qaratish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axmadov, S. (2020). Ta'limda innovatsion texnologiyalar va ularning rivojlanishi. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Mamatov, A., & Xolmirzaev, Z. (2021). Raqamli ta'lim: Teoriya va amaliyot. Toshkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti.
3. Isroilov, F. (2019). Innovatsion texnologiyalarni ta'lim tizimiga joriy etish: global tajribalar va istiqbollar. Tashkent: O'zbekiston pedagogika akademiyasi nashriyoti.
4. Mirkhamidov, M. (2022). Pedagogik texnologiyalar: ilmiy asoslar va amaliy yondashuvlar. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
5. Shamsiyev, N. (2020). Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni. Tashkent: Innovatsiya va texnologiyalar nashriyoti.
6. Rahmatullayeva, D. (2021). Masofaviy ta'limning pedagogik asoslari. Toshkent: Ta'lim va tarbiya nashriyoti.